

УДК 332.12.

Коваль В. М.¹, Штим Д. В.²

¹ старш. викл. НУ «Запорізька політехніка»

² студ. гр.Т-211 НУ «Запорізька політехніка»

РОЗВИТОК БАНКІНГА В СЕРЕДНЬОВІЧНІЙ ЄВРОПІ

Протягом середньовіччя та періоду розквіту феодалізму не існувало державної монополії на карбування монет. Цим правом поряд з королем

володіли також суверенні сеньйори та міста. Подібне різноманіття монетних систем привело до поширення міняльної справи. Міняйли не лише обмінювали одні гроші на інші, а й займалися кредитними операціями та лихварством.

Кредитні операції полягали в безготівковому переказі грошей. Роль готівки стала відігравати розписка міняйли, за якою його агент у певному місці видавав тій чи іншій особі суму, яку та внесла попередньо. Міняльні контори стали називати банками, а їх господарів – банкірами.

Банки нагромаджували значні суми, які потім давали в позику під великий відсоток. Лихварський капітал в основному кредитував престижні видатки феодалів та воєнні видатки держави. Багаті банківські контори створювали власні торговельні та промислові підприємства, а великі купці спрямовували вільний капітал

У кредитно-лихварську сферу. Так виникали торговельно-банківсько-лихварські фірми, які відіграли важливу економічну та політичну роль

Найприбутковішими, хоча й не найбільш поширеними операціями щодо розміщення капіталів торговельно-банківських компаній були кредити під відсотки. Останні були різними і залежали від мети та тривалості позики. Так, венеціанські документи XII ст. свідчать, що короткостроковий кредит міг надаватися без стягування відсотків. Але по закінченні цього терміну позика починала приносити 20 % річних. Крім того, за неповернення кредиту передбачалася сплата штрафу, що становив подвійний розмір кредиту та нарахованих процентів. У Флоренції на початку XIV ст. відсоток за звичайними позиками коливався в межах 10–15 %. З часом від зростав до 20–30%, що залежало від ситуації на грошовому ринку.

У середньовічній Італії існували й морські позики. Купець який вирушав у плавання, отримував у кредитора певну суму. Її необхідно було повернути разом з відсотками, коли купець прибував у порт, звідки починав плавання. Відсотки за такими кредитами були високими. Наприкінці XII ст. вони становили 20–25% на термін плавання. Були договори, з якими морська позика надавалася на 2 роки, передбачали 33% річних. Також коли плавання не було надто тривалим, але доволі небезпечним, і відсотки зросли до 50.

У Німеччині кредитно-лихварськими операціями керували банкіри Фуггери й Вельзери. В їх конторах широко застосовувалися безготівкові розрахунки. Небувалого розвитку набула банківська справа і в Нідерландах, незабаром представників цієї країни стали називати світовими банкірами.

У 1407 р. було засновано Банк Святого Георгія в Генуї, який спочатку являв собою асоціацію кредиторів держави, а згодом розпочав діяльність з приймання внесків від приватних осіб, про що останнім видавалися свідоцтва, які могли переходити із рук в руки.

У 1274 р. на Ліонському соборі ухвалили, що комуни та інші відповідальні особи не мали права винаймати лихварям-іноземцям приміщення для ведення їхньої діяльності, а тих, що вже функціонували, слід було вигнати протягом трьох місяців. Іншою карою було невизнання заповітів тих лихварів, які не розкалися, тобто не повернули своїм позичальникам відсотків. У 1311 р. був наказ що, усіх хто сприяв веденню лихварства, відлучати від церкви.

Але розвиток економічних відносин неможливий без кредиту, який, вимагає сплати відсотків, що покликані мінімізувати ризик неповернення позичених коштів. Тому кредитори намагалися різними способами обійти ці заборони, використовуючи такі засоби, як заставу з правом викупу, позики за умови участі в прибутках, оплату повноціннішою монетою, ніж та, в якій було надано позику.

Характерними особливостями варварського карбування монет є їхнє політично-прокламативне значення, невеликі масштаби випуску дрібних срібних, бронзових і мідних монет, що свідчило про низький розвиток торгівлі, децентралізація емісії, а також деградація монетної справи, що виражалось у примітивному оформленні монет.

Жвава торгівля стала основною причиною відродження банківської справи в IX ст. Банківські операції переважно провадили торговельні дома, утворені в містах Північної Італії. Вони не тільки обслуговували внутрішній ринок, а й надавали кредити королям і великим феодалам у всіх європейських країнах від Італії до Англії.

Вагоме місце в розвитку кредитних відносин у середньовічній Європі посідала християнська релігія. Біблія забороняла стягувати проценти за позиками, що стримувало ефективний розвиток економіки та залишало місце для лихварів-євреїв. Лише в XVI ст. церква відмовилася від кардинальних заходів, але далі встановлювався максимальний розмір процентів за кредитами.